

ב. שאר מאמרי ר' חלבו בשם רב הונא:

כל הנהגה מסעודת חתן ואינו משמחו (כלל. עזר מקודש סה, א) – עובר בחמשה קולות... [ואם משמחו מה שכרו – אריב"ל: זוכה לתורה שנתנה בחמשה קולות... ר' אבהו אמר: כאילו הקריב תודה... רנב"י אמר: כאילו בנה אחת מחורבות ירושלים, (כאילו קיבל תורה מהר סיני. ארחות חיים לרבי אליעזר הגדול, כה)]. גם אם לא הנהגה מצוה עליו לילך ולשמחו אלא שאינו עובר (עפ"י ב"ש ועוד, אה"ע סה סק"א).

כל אדם שיש בו יראת שמים – דבריו נשמעים... [וכל העולם כולו לא נברא אלא בשביל זה (ר' אלעזר); שקול זה כנגד כל העולם כולו (ר' אבא בר כהנא); כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה (שמעון בן עזאי ואמרי לה שמעון בן זומא)].

דף ז

ז. א. אלו מאמרים של רבי יוחנן בשם רבי יוסי ורבי שמעון בן יוחי הובאו בסוגיא?

ב. האם יש זמן של ריתחה לפני הקב"ה?

ג. האם ראוי לצדיק להעניש רשע המצער?

ד. האם ניתנה תשובה למשה רבינו ע"ה לשאלתו 'הודיעני נא את דרכיך'?

ה. האם שמו של אדם גורם משפיע על עתידו?

ו. האם מותר להתגרות ברשעים?

א. אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי:

מנין שהקב"ה מתפלל, שנאמר... ושמחתים בבית תפילתי – תפלתם לא נאמר. [ומהי תפילתו – אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב: יהי רצון מלפני שיכבשו רחמי את כעסי ויגולו רחמי על מדותי ואתנהג עם בני במדת רחמים ואכנס להם לפני משורת הדין].

מנין שאין מרציין לו לאדם בשעת כעסו (שאינו מתרצה באותה שעה, אדרבה עלול להוסיף כעס ולומר דברים שאינם מהוגנים. ערש"י ורבנו יונה אבות ד, ח), דכתיב פני ילכו והנחתי לך אמר לו הקב"ה למשה: המתן לי עד שיעברו פנים של זעם ואניח לך. [וכן מסר זאת רבי יוחנן בשם רבי שמעון בן יוחי].

טובה מרדות אחת בלבד של אדם יותר מכמה מלקיות... [ריש לקיש אמר: יותר ממאה מלקיות...]. שלשה דברים בקש משה מלפני הקב"ה ונתן לו; בקש שתשרה שכינה על ישראל... בקש שלא תשרה שכינה על עובדי כוכבים... בקש להודיעו דרכיו של הקב"ה... כל דבור ודבור שיצא מפי הקב"ה לטובה אפילו על תנאי לא חזר בו...

אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי:

מיום שברא הקב"ה את העולם לא היה אדם שקראו להקב"ה אדון עד שבא אברהם אבינו...; לא היה אדם שהודה להקב"ה עד שבאתה לאה והודתו...

קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם יותר ממלחמת גוג ומגוג...

מותר להתגרות ברשעים בעולם הזה.

כל הקובע מקום לתפלתו (יש גורסים: לתורתו) – אויביו נופלים תחתיו...

גדולה שמושה של תורה יותר מלמודה...

ב. יש ריתחה לפני הקב"ה, כמו שנאמר וא-ל זעם בכל יום. וכמה זעמו – רגע (כי רגע באפוי; חבי כמעט רגע עד יעבור זעם). וכמה רגע – אחד מחמשת (י"ג: משמונת) רבוא ושמונת אלפים ושמונה מאות ושמונים ושמונה בשעה.

רבנו תם הגיה (בספר הישר): אחד מריבוא ושלשת אלפים ושמונה מאות ועשרים וארבע בשעה, ופירש החשבון שיש בשעה 24 עונות ובכל עונה 24 עתים ובכל עת 24 רגעים (ע' בהגהות רי"א חבר בע"ז ד' ובהגהות רא"מ הורביץ).

ר' אבין ואיתימא ר' אבינא אומר: רגע – (שיעורו) כאמירתו. אמר אביי: בשלש שעות ראשונות של היום (או הוא רגע הזעם), כאשר כרבולת התרנגול מחוירה לגמרי והוא עומד על רגל אחת. [ואין כל בריה יכולה לכוין אותה שעה חוץ מבלעם הרשע. וצדקה עשה הקב"ה עם ישראל שלא כעס בימי בלעם הרשע, שאלמלי כן, לא נשתייר משונאיהם של ישראל שריד ופליט. ואולם סיפרו על ריב"ל שרצה לכוין אותו הרגע על פי הסימן שבכרבולת, ולא נסתייע בדבר]. תנא משמו של רבי מאיר: בשעה שהחמה זורחת וכל מלכי מזרח ומערב מניחים כתריהם בראשיהם ומשתחווים לחמה – מיד כועס הקב"ה.

ג. מסופר על ריב"ל שרצה לקלל רשע צדוקי שהיה מצערו במקראות, ולא נסתייע הדבר בידו. ולמד מכך שאין דרך ארץ לעשות כן, ורחמיו על כל מעשיו כתוב. וכן כתוב: גם ענוש לצדיק לא טוב. כתבו התוס', אעפ"י שהצדוקים וכו' מורידים ולא מעלים – היינו בידי אדם, אבל להענישם עונש בידי שמים – לאו אורח ארעא. ואם גורסים 'עובד כוכבים' ניהא, שהרי אין מורידים ואין מעלים אותם.

ד. לדברי רבי יוסי, ניתן לו מבוקשו למשה רבינו כשבקש 'הודיעני נא את דרכיך', ואמר לו הקב"ה: צדיק וטוב לו – צדיק גמור. צדיק ורע לו – צדיק שאינו גמור. רשע וטוב לו – רשע שאינו גמור. רשע ורע לו – רשע גמור. ולדברי רבי מאיר לא ניתן לו מבוקשו – וחנתי את אשר אחז ורחמתי את אשר ארחם, אעפ"י שאינו הגון.

ה. שמו של האדם גורם ומשפיע על העתיד. (אמר רבי אלעזר: אשר שם שמות בארץ – שמות). וכן דרש רבי אלעזר שם ראובן, על שם עתידו. ורבי יוחנן דרש את שמה של רות על שם שיצא ממנה דוד שריווהו לקב"ה בשירות ותשבחות.

ע' להלן כ. 'מתון מתון ארבע מאה זווי שווא', פרש"י: כלומר השם גרם לי. משמע שתתכן השפעה של השם על מאורע מסויים בחיי האדם, ואפילו בנכרי.

ו. רבי שמעון בן יוחי אמר, וכן אמר רבי דוסתאי בר' מתון: מותר להתגרות ברשעים בעולם הזה (עזבי תורה יהללו רשע ושמרי תורה יתגרו בס). והקשו מדברי רבי יצחק שאסר להתגרות ברשע שהשעה משחקת לו, ולא עוד אלא שזוכה הרשע בדין ואף רואה בצריו. ותוצו: כאן בדברי עצמו כאן בדברי שמים (ומשום קידוש השם). ואבע"א: שניהם בדברי שמים; כאן ברשע שהשעה משחקת לו וכאן ברשע שאין השעה משחקת לו. ואבע"א: כאן וכאן כששעה משחקת לו, כאן בצדיק גמור וכאן בצדיק שאינו גמור. הרי"ד בפסקיו הביא רק החילוק בין מילי דשמיא שמותר להתגרות, למילי דידיה שאסור להתגרות. והאגודה והמגן-אברהם (קנו) נקטו שרשע שהשעה משחקת לו אין להתגרות בו (וע"ע עינים למשפט).